

บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

Role in Improving the Quality Life for Elderly Khaen Yai Subdistrict
Administrative Organization, Muang Roi Et District, Roi Et Province

วิชัย สระแก้ว

Wichai Srakaew

พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี

Phramaha Thainoi Yanamethi

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus

E-mail: wichaisrakaew@gmail.com

Received: 6 August 2025; Revised: 15 August 2025; Accepted: 19 August 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ต่อเดือน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ จำนวน 272 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าทีเทส ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ควรส่งเสริมกิจกรรมป้องกันโรคและการกินอาหารสุขภาพ สนับสนุนการดูแลจากบุตรหลานและเพื่อนบ้าน พร้อมให้ทุนประกอบอาชีพ เสริมรายได้และลดภาระค่าใช้จ่าย รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้การดูแลตนเองอย่างปลอดภัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกด้าน

คำสำคัญ: บทบาทในการพัฒนา, คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study role in improving the quality of life for elderly Khaen Yai Subdistrict Administrative Organization, Muang Roi Et District, Roi Et Province. 2) to compare the opinions on role in improving the quality of life for elderly in mention, classified by gender, age, education level, and occupation. 3) To study recommendations for improving the quality of life of the elderly in Khaen Yai Subdistrict Administrative Organization, Mueang Roi Et District, Roi Et Province, the sample group consisted of elderly individuals who receive the living allowance within the area of Kan Yai Subdistrict Administrative Organization, 272 in number. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with reliability at 0.96. The statistical analyses employed include frequency, percentage, mean, standard deviation. The statistics used for hypothesis testing include t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and content analysis.

The research found that:

1) The role in improving the quality of life for elderly Khaen Yai Subdistrict Administrative Organization, Muang Roi Et District, Roi Et Province overall and each aspect at a moderate level, ranked in order of average scores from highest to lowest as follows: physical well-being, emotional and mental well-being, social well-being, and intellectual well-being, respectively.

2) The results of comparing the elderly's opinions on the role in improving their quality of life, categorized by gender, age, educational level, and occupation, showed no significant differences both overall and by specific aspects. This outcome did not align with the research hypothesis.

3) Recommendations for improving the quality of life of the elderly in the Kan Yai Subdistrict Administrative Organization, Mueang Roi Et District, Roi Et Province include promoting disease prevention activities and healthy eating habits, supporting care from children and neighbors, providing vocational grants to increase income and reduce expenses, and promoting self-care knowledge for safe living. These measures aim to enhance the quality of life of the elderly in all dimensions.

Keyword: The role in development, The quality of life of the elderly, The Sub-district Administrative Organization of Khan Yai

บทนำ

ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2563 จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.4 เป็นร้อยละ 18.6 ของประชากรทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างชัดเจน รัฐบาลจึงกำหนดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ได้เน้นส่งเสริมสุขภาพ การศึกษา และสร้างรายได้เสริมเพื่อความมั่นคงในชีวิต นอกจากนี้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553 ยังได้เพิ่มสิทธิด้านสวัสดิการและการสนับสนุนอาชีพให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน(กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553)

การดูแลและสร้างหลักประกันให้ผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐให้ความสนใจ โดยมีโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้รัฐต้องสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส รัฐบาลได้มอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการ ก่อนถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ.การกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542

องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด มีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพรวม 852 คน ครอบคลุม 11 หมู่บ้าน โดยมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน 4 ด้าน คือ กาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามพระราชบัญญัติการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ แม้จะดำเนินการมาหลายปี แต่ยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทดังกล่าว รวมถึงความแตกต่างตามเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง (กองสวัสดิการสังคม งานพัฒนาชุมชน, 2567)

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างแล้ว ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผล

ที่ได้ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ของผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
2. **ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง**
 - 2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเทียบสถิติบัญชีรายชื่อ จำแนกตามหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน จำนวน 852 คน
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ดโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 272 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548)
3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires)
4. **การสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือ**
 - 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจาก ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยเชิงสำรวจหรืองานวิจัยภาคสนาม (Survey Research or Field Research)
 - 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างเป็นแบบสอบถามโดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตามกรอบแนวคิดของการวิจัย
 - 3) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน

4) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามทฤษฎีความเป็นปรนัย ส่วนวนการใช้ภาษา และคำชี้แจง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

5) นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขหาค่าความเที่ยงตรง (Content Validity) ทั้งโครงสร้างเนื้อหา(Content and Construct Validity) และสำนวนภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item - objective Congruence Index/IOC) จำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติพรรณนา ใช้อธิบายปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติ เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามระดับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด สถิติอนุมาน ใช้ทดสอบสมมติฐาน และเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้การทดสอบค่าทีเทส (t-test) สำหรับตัวแปรสองกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับตัวแปรตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป การวิเคราะห์คำถามปลายเปิด ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแจกแจงความถี่ของคำตอบเพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ระดับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน

ความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ระดับบทบาท			
	\bar{X}	S.D.	อันดับ	แปลผล
1.ด้านคุณภาพกาย	3.57	0.58	1	มาก
2.ด้านอารมณ์จิตใจ	3.48	0.42	2	ปานกลาง
3.ด้านคุณภาพสังคม	3.45	0.44	3	ปานกลาง
4.ด้านสติปัญญา	3.42	0.64	4	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.48	0.52	-	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48, S.D. = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้นด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.57, S.D. = 0.58$) ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.48, S.D. = 0.42$) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.45, S.D. = 0.44$) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.42, S.D. = 0.64$) ตามลำดับ

เมื่อแยกเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1) ด้านคุณภาพกาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากสองข้อ และอยู่ในระดับปานกลางห้าข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 3 ที่ว่า “การจัดเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าไปตรวจสุขภาพวัดความดันผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “การส่งเสริมกิจกรรมการกินอาหารสุขภาพที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายในผู้สูงอายุ”

2) ด้านอารมณ์จิตใจ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากหนึ่งข้อ และอยู่ในระดับปานกลางหกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “การส่งเสริมกิจกรรมวันผู้สูงอายุเพื่อเคารพเชิดชูเกียรติให้กับผู้สูงอายุ” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “การสนับสนุนทุนประกอบอาชีพเพื่อให้กับผู้สูงอายุ มีกำลังใจประกอบอาชีพที่ถนัด”

3) ด้านสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทั้งเจ็ดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมในวันผู้สูงอายุ และสนับสนุนทุนสิ่งของเครื่องใช้ในวันผู้สูงอายุ” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “การส่งเสริมกิจกรรมการอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุให้ผู้ที่พบปะกันในทางสังคม”

4) ด้านสติปัญญา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทั้งเจ็ดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “การส่งเสริมกิจกรรมการทำบุญเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ระลึกถึงคุณงามความดี และบุญกุศล” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “การส่งเสริมการเรียนรู้การใช้สติปัญญาในการกิน เดิน นอน นั่ง อย่างถูกต้องในผู้สูงอายุ”

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นต่อบทบาท	เพศชาย	เพศหญิง	t	Sig
---------------------	--------	---------	---	-----

	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านคุณภาพกาย	3.55	0.62	มาก	3.59	0.54	มาก	.18	.36
2. ด้านอารมณ์จิตใจ	3.47	0.45	ปานกลาง	3.49	0.39	ปานกลาง	.22	.28
3. ด้านคุณภาพสังคม	3.44	0.47	ปานกลาง	3.46	0.43	ปานกลาง	.16	.76
4. ด้านสติปัญญา	3.39	0.65	ปานกลาง	3.45	0.61	ปานกลาง	.23	.46
รวม	3.48	0.55	ปานกลาง	3.50	0.49	ปานกลาง	.14	.28

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ

บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	อายุ								
	60 – 69 ปี			70 -79 ปี			80 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณภาพกาย	3.60	0.59	มาก	3.57	0.58	มาก	3.54	0.57	มาก
2. ด้านอารมณ์จิตใจ	3.48	0.44	ปานกลาง	3.48	0.42	ปานกลาง	3.46	0.40	ปานกลาง
3. ด้านคุณภาพสังคม	3.47	0.46	ปานกลาง	3.45	0.44	ปานกลาง	3.43	0.42	ปานกลาง
4. ด้านสติปัญญา	3.45	0.67	ปานกลาง	3.42	0.64	ปานกลาง	3.39	0.61	ปานกลาง
รวม	3.51	0.54	มาก	3.48	0.52	ปานกลาง	3.46	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D.= 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.60$, S.D.= 0.59) ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.48$, S.D.= 0.44) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.47$, S.D.= 0.46) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.45$, S.D.= 0.67)

ผู้สูงอายุที่มีอายุ 70 -79 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D.= 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.57$, S.D.= 0.58) ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.48$, S.D.= 0.42) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.45$ S.D.= 0.44) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.42$, S.D.= 0.64)

ผู้สูงอายุที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, S.D.= 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.54$, S.D.= 0.57) ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.46$, S.D.= 0.40) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.43$ S.D.= 0.42) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.39$, S.D.= 0.61)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ระดับการศึกษา								
	ประถมศึกษา			มัธยมศึกษา/เทียบเท่า			อนุปริญญา/เทียบเท่าขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณภาพกาย	3.54	0.58	มาก	3.57	0.59	มาก	3.60	0.57	มาก
2. ด้านอารมณ์จิตใจ	3.46	0.42	ปานกลาง	3.48	0.44	ปานกลาง	3.50	0.40	ปานกลาง
3. ด้านคุณภาพสังคม	3.43	0.44	ปานกลาง	3.45	0.46	ปานกลาง	3.47	0.42	ปานกลาง
4. ด้านสติปัญญา	3.39	0.64	ปานกลาง	3.42	0.67	ปานกลาง	3.45	0.61	ปานกลาง
รวม	3.45	0.52	ปานกลาง	3.48	0.54	ปานกลาง	3.50	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D.= 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.54$, S.D.= 0.58) ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.46$, S.D.= 0.42) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.43$ S.D.= 0.44) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.39$, S.D.= 0.64)

ผู้สูงอายุที่มีระดับศึกษามัธยมศึกษา/เทียบเท่า มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D.= 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.57$, S.D.= 0.59)

ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.48, S.D. = 0.44$) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.45, S.D. = 0.46$) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.42, S.D. = 0.67$)

ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา/เทียบเท่าขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50, S.D. = 0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.60, S.D. = 0.57$) ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.50, S.D. = 0.40$) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.47, S.D. = 0.42$) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.45, S.D. = 0.61$)

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	รายได้ต่อเดือน								
	9,000-15,000 บาท			15,001-20,000 บาท			20,001-30,000 บาท		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณภาพกาย	3.52	0.54	มาก	3.54	0.57	มาก	3.59	0.59	มาก
2. ด้านอารมณ์จิตใจ	3.45	0.38	ปานกลาง	3.48	0.42	ปานกลาง	3.49	0.43	ปานกลาง
3. ด้านคุณภาพสังคม	3.42	0.40	ปานกลาง	3.44	0.44	ปานกลาง	3.46	0.45	ปานกลาง
4. ด้านสติปัญญา	3.36	0.63	ปานกลาง	3.42	0.62	ปานกลาง	3.44	0.64	ปานกลาง
รวม	3.44	0.49	ปานกลาง	3.47	0.51	ปานกลาง	3.50	0.53	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่อเดือน 9,000-15,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44, S.D. = 0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.54$) ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.45, S.D. = 0.38$) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.42, S.D. = 0.40$) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.36, S.D. = 0.63$)

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่อเดือน 16,000-20,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47, S.D. = 0.51$) เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.54$, S.D.= 0.57) ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.48$, S.D.= 0.42) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.44$ S.D.= 0.44) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.42$, S.D.= 0.62)

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อบต.แคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D.= 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณภาพกาย ($\bar{X} = 3.59$, S.D.= 0.59) ด้านอารมณ์จิตใจ ($\bar{X} = 3.49$, S.D.= 0.43) ด้านคุณภาพสังคม ($\bar{X} = 3.46$ S.D.= 0.45) และด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 3.44$, S.D.= 0.64)

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมกิจกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน และส่งเสริมการกินอาหารสุขภาพในผู้สูงอายุให้มากขึ้น ควรสนับสนุนให้บุตรหลานและเพื่อนบ้านช่วยดูแลผู้สูงอายุด้วยความรักเมตตา พร้อมทั้งให้ทุนประกอบอาชีพเพื่อสร้างกำลังใจ ด้านสังคม ควรสนับสนุนทุนช่วยเหลือการประกอบอาชีพและทุนใช้จ่ายในครัวเรือน เพื่อเสริมรายได้และลดภาระด้านสติปัญญา ควรส่งเสริมการเรียนรู้การดูแลตนเองอย่างถูกต้องและปลอดภัยจากอุบัติเหตุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกด้าน

อภิปรายผล

1. บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า อบต.แคนใหญ่ แม้จะมีความพยายามในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสุขภาพ กาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาของผู้สูงอายุ แต่ยังคงขาดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและครอบคลุมในทุกมิติ การให้บริการหรือสนับสนุนยังมีข้อจำกัดทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงควรมีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบและเพิ่มการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland (1961) ที่ระบุว่า การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยแรงจูงใจ ความต้องการในการเติบโต และการส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรวางแผนพัฒนาที่เป็นระบบ เพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชน และส่งเสริมแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของมานิช ขันเทพิรยา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลไชยสถาน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านคุณภาพกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านคุณภาพสังคม และด้านสติปัญญา พบว่า

1) ด้านคุณภาพกาย พบว่า บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อบต.แคนใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุอาจชื่นชอบบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านคุณภาพกาย อยู่มากพอควร เพราะอาจเห็นว่า อบต.แคนใหญ่ มีบทบาทให้การส่งเสริม ช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีการจัดเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าไปตรวจสุขภาพวัดความดันผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน ส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายให้กับผู้สูงอายุมีร่างกายที่แข็งแรง การส่งเสริมอบรมกิจกรรมการป้องกันโรคให้กับผู้สูงอายุทุกเดือน การจัดให้เจ้าหน้าที่เข้าไปติดตามตรวจเยี่ยมดูแลสุขภาพกายให้แก่ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว การจัดเจ้าหน้าที่คอยรับส่งผู้สูงอายุไปโรงพยาบาลตามที่คุณสูงอายุร้องขอ การส่งเสริมกิจกรรมการป้องกันโรคความดันเบาหวานให้กับผู้สูงอายุเสมอ และการส่งเสริมกิจกรรมการกินอาหารสุขภาพที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายในผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554) ได้นำเสนอว่า “คุณภาพกาย” หมายถึง ความสมบูรณ์ของร่างกาย การมีสุขภาพดีทั้งในเชิงโภชนาการ การออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพอนามัยอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาพรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ งอกศรี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2) ด้านอารมณ์จิตใจ บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า อบต.แคนใหญ่ มีบทบาทในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านจิตใจและอารมณ์ ผ่านกิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจ เช่น การจัดงานวันผู้สูงอายุเพื่อเชิดชูเกียรติ การมอบของขวัญหรือสิ่งของจำเป็นในโอกาสสำคัญ ตลอดจนการจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่สาธารณะ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนพบปะ และสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลยังสนับสนุนทุนประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองและเสริมสร้างความรู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่าในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Erikson (1950) ที่กล่าวว่าผู้สูงอายุต้องการรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีคุณค่า (ego integrity) และหากขาดการยอมรับหรือบทบาทในสังคม จะเกิดความรู้สึกสิ้นหวัง (despair) ได้ การส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นการยกย่องเกียรติและการมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (1943) ที่อธิบายว่าความต้องการทางด้านความรักและการเป็นที่ยอมรับ (belongingness and esteem needs) เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพจิตของบุคคล โดยเฉพาะในช่วงวัยสูงอายุที่มีความต้องการความอบอุ่นใจจากครอบครัวและสังคมอย่างมาก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว แต่การส่งเสริมยังมีลักษณะเป็นโครงการเฉพาะช่วงเวลา ยังขาดความต่อเนื่องและขาดการเปิดโอกาส

ให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การพัฒนาอย่างเป็นระบบ เช่น การวางแผนกิจกรรมระยะยาว และการสนับสนุนเครือข่ายครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตด้านอารมณ์จิตใจได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของมาโนช ชันทพิริยา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลไชยสถาน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายโดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3) ด้านสังคม พบว่า บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุอาจชื่นชอบบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านคุณภาพสังคม อยู่บ้าง เพราะอาจเห็นว่า อบต.แคนใหญ่ มีบทบาทให้การส่งเสริม ช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมในวันผู้สูงอายุ และสนับสนุนทุนสิ่งของเครื่องใช้ในวันผู้สูงอายุ การสนับสนุนทุนช่วยเหลือการสร้างบ้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุยากไร้ในชุมชน การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนได้มีกิจกรรมการทำความดี จิตอาสาเพื่อสังคม การสนับสนุนมอบทุนทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุได้นำไปใช้จ่ายในครัวเรือน การส่งเสริมสนับสนุนทุนช่วยเหลือการประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่ต้องการสร้างรายได้ การส่งเสริมกิจกรรมการอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุให้ผู้ได้พบปะกันในทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ World Health Organization (WHO, 2002) ให้ความสำคัญกับแนวคิด "Active Ageing" หรือ "การสูงวัยอย่างกระฉับกระเฉง" ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีในวัยสูงอายุ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัชยา เคล้าดี และคณะ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 โดยปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4) ด้านสติ ปัญญา พบว่า บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า อบต.แคนใหญ่ มีบทบาทในการส่งเสริมและช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสติปัญญา เช่น การจัดกิจกรรมการทำบุญเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ระลึกถึงคุณงามความดีและบุญกุศล การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านโครงการอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพ อาชีพ และการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ตลอดจนการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้สติปัญญาในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างถูกต้อง เช่น การกิน เดิน นั่ง นอน อย่างเหมาะสมตามวัย แม้ว่าผู้สูงอายุบางกลุ่มจะเห็นว่า การส่งเสริมด้านนี้มีความสำคัญน้อยกว่าด้านอื่น แต่การดำเนินงานของ อบต.แคนใหญ่ ก็ยังให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในความจำเป็นของการส่งเสริมสติปัญญาเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Havighurst (1972) ที่ชี้ว่าผู้สูงอายุ

ควรมีโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะใหม่ ๆ และรักษาความสามารถทางกายและใจไว้ให้นานที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ Knowles (1980) เรื่องการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ที่เน้นว่าผู้สูงอายุมีศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิตหากได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม ดังนั้น บทบาทของ อบต.แคนใหญ่ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสติปัญญาจึงมีความสำคัญ และหากมีการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้มากยิ่งขึ้น จะสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย กิ่งแก้ว (2560) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะด้านสติปัญญาในผู้สูงอายุสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีคุณภาพและสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสุขภาพได้ดีขึ้น

2. ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวแปรต้นไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ดังนี้ อบต.แคนใหญ่ มีแนวทางการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการให้บริการที่ครอบคลุมและเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุจากลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ วิทยุ ระดับการศึกษา หรือรายได้ต่อเดือน การดำเนินงานจึงเน้นการส่งเสริมสุขภาพ การสนับสนุนอาชีพ การจัดกิจกรรมสร้างเสริมความสุข และการสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง ทำให้ผู้สูงอายุทุกกลุ่มได้รับบริการในระดับใกล้เคียงกัน จึงไม่มีความแตกต่างของความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland (1961) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ความต้องการการยอมรับและการพัฒนาตนเอง มีลักษณะร่วมกันโดยไม่จำกัดเพศหรือสถานะทางสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เกษร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า อบต.แคนใหญ่

ควรส่งเสริมกิจกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน และส่งเสริมการกินอาหารสุขภาพในผู้สูงอายุให้มากขึ้น ควรสนับสนุนให้บุตรหลานและเพื่อนบ้านช่วยดูแลผู้สูงอายุด้วยความรักเมตตา พร้อมทั้งให้ทุนประกอบอาชีพเพื่อสร้างกำลังใจ ด้านสังคม ควรสนับสนุนทุนช่วยเหลือการประกอบอาชีพและทุนใช้จ่ายในครัวเรือน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ เกษร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัด หนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะควรมีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกเดือน ควรเปิดโอกาสในการเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมใหม่ ๆ เป็นประจำและส่งเสริมผู้สูงอายุ ให้ได้รับความรู้และข่าวสารตลอดเวลา เช่น ห้องสมุด สมาชิกในครอบครัวควรดูแลผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด และจัดสรรรายได้ให้กับผู้สูงอายุเพื่อใช้จ่ายอย่างเพียงพอเพื่อสร้างความสุขทางใจ รวมถึงการส่งเสริม

ให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี เช่น การทำบุญวันพระ การปฏิบัติธรรมวันสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นที่ปรึกษา ในชุมชน

สรุป

1) บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านคุณภาพกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือ ควรส่งเสริมกิจกรรมป้องกันโรคและการกินอาหารสุขภาพ สนับสนุนการดูแลจากบุตรหลานและเพื่อนบ้าน พร้อมให้ทุนประกอบอาชีพ เสริมรายได้และลดภาระค่าใช้จ่าย รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้การดูแลตนเองอย่างปลอดภัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกด้าน

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรเป็นแบบองค์รวม ไม่ขึ้นกับปัจจัยประชากร และต้องส่งเสริมทั้งสุขภาพ เครือข่ายสังคม เศรษฐกิจ และการเรียนรู้ควบคู่กัน เพื่อสร้างการดูแลผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนในชุมชน

ภาพที่ 1 เป้าหมาย: พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบองค์รวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการปรับปรุง พัฒนา และเสริมสร้างบทบาทในด้านต่าง ๆ ที่ยังมีข้อบกพร่อง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

2) ด้านคุณภาพกาย พบว่า บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษามาตรฐานดังกล่าวไว้ พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาบทบาทในด้านคุณภาพกายให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างการรับรู้และทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

3) ด้านสติปัญญา พบว่า บทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการปรับปรุงและยกระดับการส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางสติปัญญาของผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำรงชีวิต และสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อบทบาทการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและศึกษาความแตกต่างของบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในแต่ละภูมิภาค

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น นโยบายท้องถิ่นงบประมาณ หรือความร่วมมือของภาคประชาชน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

3) ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น

4) ควรศึกษาความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุในแต่ละมิติ เช่น กาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อพัฒนาแนวทางส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ตรงตามความต้องการจริง

5) ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงพัฒนาในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2554). คุณภาพชีวิต: จากปัจเจกสู่สังคมคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: ซีเคเอส มีเดีย.
คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2553). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

- จิรัชยา เกล้าดี และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารราชพฤกษ์. 15(1), 27-32
- ชาญชัย กิ่งแก้ว. (2560). การพัฒนาทักษะทางสติปัญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยและพัฒนาสังคม. 15(3), 44-58.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2548). คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows. กรุงเทพมหานคร: เอช เอ็น. กรุป.
- มาโนช ชันทพิริยา (2560). การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลไชยสถาน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน. การค้นคว้าอิสระสาขารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการการสร้งเสริมสุขภาพ. คณะสาขารัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมศักดิ์ ชุนทร์ศรี. (2552). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- กองสวัสดิการสังคม งานพัฒนาชุมชน. (2567). คู่มือระเบียบการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่ ร้อยเอ็ด: องค์การบริหารส่วนตำบลแคนใหญ่.
- สุวิทย์ งอกศรี. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York, NY: W. W. Norton & Company.
- Havighurst, R. J. (1972). *Developmental tasks and education*. 3rd ed.. New York, NY: McKay.
- Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy*. Chicago, IL: Follett.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*. 50(4), 370–396.
- McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. Princeton, NJ: Van Nostrand.
- World Health Organization, (2002). *Active Ageing : A Policy Framework*. (Geneva: World Health Organization.